

I

(Päätöslauseimat, suositukset ja lausunnot)

SUOSITUKSET

NEUVOSTO

NEUVOSTON SUOSITUS,
annettu 22 päivänä toukokuuta 2018,
elinikäisen oppimisen avaintaidoista
(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)
(2018/C 189/01)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 165 ja 166 artiklan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ⁽¹⁾ ensimmäisessä periaatteessa todetaan, että jokaisella on oikeus laadukkaaseen ja osallistavaan yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen sekä elinikäiseen oppimiseen sellaisten taitojen ylläpitämiseksi ja hankkimiseksi, jotka mahdollistavat täysipainoisen osallistumisen yhteiskunnan toimintaan ja auttavat työmarkkinoille siirtymisessä. Siinä myös todetaan, että jokaisella on oikeus saada oikea-aikaista ja räätälöityä apua omien työllisyysnäkömiensä parantamiseksi ja itsensä työllistämisen helpottamiseksi ja oikeus saada tukea työpaikan etsimiseen, kouluttautumiseen ja uudelleen koulutukseen. Taitojen kehittämisen tukeminen on yksi tavoitteista kohti visiota eurooppalaisesta koulutusalueesta, jolla on tarkoitus hyödyntää koulutuksen ja kulttuurin koko potentiaali työpaikkojen, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden aikaansaamisessa ja välineinä eurooppalaisen identiteetin omaksumiseen kaikessa moninaisuudessaan ⁽²⁾.
- (2) Ihmiset tarvitsevat oikeanlaista osaamista ja oikeanlaisia taitoja, jotta voidaan pitää yllä nykyistä elintasoja, tukea korkeaa työllisyysastetta ja edistää sosiaalista yhteenkuuluvuutta tulevaisuuden yhteiskunnassa ja työelämässä. Tukemalla ihmisiä kaikkialla Euroopassa hankkimaan taidot ja osaaminen, joita tarvitaan itsensä toteuttamista, terveyttä, työllistävyyttä ja sosiaalista osallisuutta varten, autetaan vahvistamaan Euroopan selviytymiskykyä nopeiden ja perusteellisten muutosten aikana.
- (3) Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto hyväksyivät vuonna 2006 suosituksen elinikäisen oppimisen avaintaidoista. Kyseisessä suosituksessa jäsenvaltioita kehoitettiin kehittämään avaintaitojen opettamista kaikille kansalaisille osana elinikäisen oppimisen strategioita, mukaan lukien yleisen lukutaidon saavuttamista koskevat strategiat, ja käyttämään asiakirjaa ”Elinikäisen oppimisen avaintaitoja koskeva eurooppalainen viitekehys” ⁽³⁾ vertailuvälineenä. Suositus on ollut antamisestaan lähtien keskeinen viiteasiakirja osaamispohjaisen opetuksen ja oppimisen kehittämisessä.
- (4) Taitovaatimukset ovat sittemmin muuttuneet, kun yhä useampi työpaikka on automatisoitu, teknologialla on suurempi rooli kaikilla työ- ja yksityiselämän alueilla ja yrittäjyys-, sosiaaliset ja kansalaisyhteiskunnalliset taidot ovat yhä merkityksellisiä, jotta voidaan varmistaa selviytymiskyky ja kyky mukautua muutoksiin.

⁽¹⁾ COM(2017) 250.

⁽²⁾ COM(2017) 673.

⁽³⁾ EUVL L 394, 30.12.2006, s. 10.

- (5) Samaan aikaan kansainväliset tutkimukset, kuten Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n kansainvälinen oppimistulosten arviointiohjelma (PISA) tai OECD:n kansainvälinen aikuistutkimus (PIAAC) osoittavat, että suurella osalla nuorista ja aikuisista on edelleen riittämättömät perustaidot. Vuonna 2015 yhdellä viidestä oppilaasta oli vakavia vaikeuksia riittävien luku-, matemaattisten tai luonnontiedetailojen hankkimisessa ⁽¹⁾. Joissakin maissa aikuisista jopa kolmanneksen luku- ja laskutaito on heikoimmalla tasolla ⁽²⁾. Unionin väestöstä 44 prosentilla on heikot tai olemattomat (19 %) digitaaliset taidot ⁽³⁾.
- (6) Perustaitoihin investomisesta on näin ollen tullut entistä merkityksellisempää. Korkealaatuinen koulutus, mukaan luettuna opetusohjelman ulkopuolinen toiminta ja kattava lähestymistapa taitojen kehittämiseen, parantaa perustaitojen tasoa. Lisäksi on etsittävä uusia oppimistapoja, jotka sopivat yhteiskuntaan, jossa liikkuvuus ja digitaalisuus lisääntyvät ⁽⁴⁾. Digitaalitekniologia vaikuttaa opetukseen ja oppimiseen tuottamalla joustavampia oppimisympäristöjä, jotka soveltuvat erittäin liikkuvan yhteiskunnan tarpeisiin ⁽⁵⁾.
- (7) Osaamistaloudessa tosiasioiden ja menetelmien mieleen painaminen on olennaista, mutta se ei riitä edistymiseen eikä menestymiseen. Ongelmanratkaisun, kriittisen ajattelun, yhteistyökyvyn, luovuuden, laskennallisen ajattelun ja itsesäätelyn kaltaiset taidot ovat yhä tärkeämpiä nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassamme. Ne ovat välineitä, joiden avulla opittu saadaan toimimaan reaaliaikaisesti uusien ideoiden, uusien teorioiden, uusien tuotteiden ja uuden osaamisen aikaansaamiseksi.
- (8) Euroopan uudessa osaamisohjelmassa ⁽⁶⁾ ilmoitettiin vuonna 2006 annetun elinikäisen oppimisen avaintaitoja koskevan suosituksen tarkistuksesta. Siinä todettiin, että investointi taitoihin ja osaamiseen sekä yhteiseen ja ajan-tasaiseen ymmärrykseen avaintaidoista ovat ensimmäinen askel opetuksen ja epävirallisen oppimisen edistämiseen Euroopassa.
- (9) Jotta voidaan vastata yhteiskunnan ja talouselämän muutoksiin ja ottaa huomioon työn tulevaisuutta koskevat pohdinnat ja avaintaitoja koskevan suosituksen (2006) tarkistuksesta järjestetyn julkisen kuulemisen tulokset, sekä suositusta että elinikäisen oppimisen avaintaitoja koskevaa eurooppalaista viitekehystä on tarkistettava ja päivitettävä.
- (10) Avaintaitojen kehittämistä, niiden validointia ja osaamis pohjaisen opetuksen ja oppimisen tarjoamista olisi tuettava vahvistamalla hyvät toimintatavat, joilla voidaan tukea paremmin opetushenkilöstöä heidän työssään ja parantaa heidän koulutustaan, päivittää arviointi- ja validointimenetelmiä ja -välineitä sekä ottaa käyttöön uusia ja innovatiivisia opetus- ja oppimismuotoja ⁽⁷⁾. Näin ollen tässä suosituksessa pitäisi käsitellä viime vuosikymmenen aikana saatujen kokemusten perusteella haasteita, joita liittyy osaamis pohjaisen opetuksen ja oppimisen toteuttamiseen.
- (11) Eri yhteyksissä hankittujen taitojen validoinnin tukemisella annetaan yksilöille mahdollisuus saada taitonsa tunnustetuksi ja saada todistus kokonaisen tutkinnon tai tarvittaessa tutkinnon osan suorittamisesta ⁽⁸⁾. Se voi perustua olemassa oleviin epävirallisen ja arkioppimisen validointijärjestelyihin tai eurooppalaiseen tutkintojen viitekehukseen ⁽⁹⁾, joka tarjoaa yhteisen viitekehysten tutkintotasojen vertaamiselle ja jossa osoitetaan niiden saavuttamiseen vaadittavat taidot. Lisäksi arviointi voi auttaa oppimisprosessien jäsentämisessä ja ohjaamisessa, ja sillä autetaan ihmisiä parantamaan taitojaan myös työmarkkinoiden muuttuvien vaatimusten edessä ⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁾ OECD (2016), PISA 2015 tulokset.

⁽²⁾ Koulutuksen seurantakatsaus 2016, Euroopan komissio, 2016.

⁽³⁾ Digitaalistrategian tulostaulu 2017, Euroopan komissio.

⁽⁴⁾ Pohdinta-asiakirja globalisaation hallinnasta, COM(2017) 240 final.

⁽⁵⁾ Koulutuksen uudistaminen: Koulutuksen uudelleenajattelu: sosioekonomisten vaikutusten parantaminen investoimalla taitoihin, COM(2012) 669 final.

⁽⁶⁾ COM(2016) 381 final.

⁽⁷⁾ Neuvoston ja komission yhteinen vuoden 2015 raportti eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategisten puitteiden (ET 2020) täytäntöönpanosta (EUVL C 417, 15.12.2015, s. 25).

⁽⁸⁾ EUVL C 398, 22.12.2012, s. 1.

⁽⁹⁾ EUVL C 189, 15.6.2017, s. 15.

⁽¹⁰⁾ Neuvoston päätöslauselma, annettu 21 päivänä marraskuuta 2008, elinikäisen ohjauksen paremmasta sisällyttämisestä elinikäisen oppimisen strategioihin (EUVL C 319, 13.12.2008, s. 4).

- (12) Itsensä toteuttamista, terveyttä, työllistävyyttä ja sosiaalista osallisuutta varten tarvittavien avaintaitojen määritelmää on muokattu ottaen huomioon yhteiskunnallinen ja taloudellinen kehitys mutta myös eri aloitteet Euroopassa viime vuosikymmenen aikana. Erityishuomiota on kiinnitetty perustaitojen parantamiseen, kieltenoppimiseen investoimiseen, digitaali- ja yrittäjyystaitojen parantamiseen, yhteisten arvojen merkityksellisyyteen yhteiskuntien toiminnassa ja nuorten motivoimiseen, jotta he kiinnostuisivat urasta luonnontieteiden alalla. Tämän kehityksen olisi tultava esiin viitekehityksessä.
- (13) Kestävän kehityksen tavoitteessa 4.7 korostetaan tarvetta varmistaa, että kaikki oppijat saavat kestävän kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävästä kehityksestä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta sekä kulttuurien monimuotoisuuden ja kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta ⁽¹⁾. Unescon kestävästä kehityksestä edistävän koulutuksen maailmanlaajuisessa toimintaohjelmassa (Global Action Programme on Education for Sustainable Development) vahvistetaan, että kestävästä kehityksestä edistävää koulutusta on erottamaton osa laadukasta koulutusta ja mahdollistaa kaikkien muiden kestävästä kehityksen tavoitteiden toteuttamisen. Tämä tavoite tulee esiin viitekehityksen tarkistuksessa.
- (14) Kieltenopetuksen tarjoaminen on entistä tärkeämpää nykyaikaisten yhteiskuntien, kulttuurien välisen ymmärtämyksen ja yhteistyön kannalta, ja siinä voidaan hyödyntää kieliä koskevaa yhteistä eurooppalaista viitekehystä, jolla autetaan yksilöimään kielitaidon keskeisiä tekijöitä ja tuetaan oppimisprosessia. Siinä myös luodaan perusta kielitaidon määrittämiselle yleisesti, etenkin vieraiden kielten taidon, ja se tulee esiin viitekehityksen päivityksessä.
- (15) Digitaalisten taitojen viitekehys ja yrittäjyystaitojen viitekehys tukevat taitojen kehittämistä. Myös Euroopan neuvoston demokraattisessa kulttuurissa tarvittavien taitojen viitekehityksessä esitetään kattava arvojen, taitojen ja asenteiden joukko demokraattisen yhteiskunnan toimintaan osallistumista varten. Kaikki nämä on otettu asianmukaisesti huomioon viitekehityksen päivityksessä.
- (16) Jotta voitaisiin motivoida useampia nuoria STEM-aloille (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matemaatiikka), eri puolilla Eurooppaa toteutetuissa aloitteissa on ryhdytty liittämään luonnontieteiden opetus tiiviimmin taiteisiin ja muihin oppiaineisiin käyttäen tutkivaa pedagogiikkaa ja ottamalla mukaan erilaisia yhteiskunnallisia toimijoita ja toimialoja. Vaikka näiden taitojen määritelmä ei ole vuosien mittaan juurikaan muuttunut, STEM-alojen taitojen kehittämiseksi annettavasta tuesta on tulossa yhä tärkeämpää, ja se olisi otettava huomioon tässä suosituksessa.
- (17) Epävirallisen ja arkioppimisen merkitys tulee ilmeisen selvästi esiin kulttuuri- ja nuorisotyöstä, vapaaehtoistyöstä ja ruohonjuuritason urheilutoiminnasta saatujen kokemusten perusteella. Epävirallinen ja arkioppiminen on tärkeää, jotta nuoret voivat kehittää sellaisia olennaisia ihmissuhde-, viestintä- ja kognitiivisia taitoja kuin kriittinen ajattelu, analyyttiset taidot, luovuus, ongelmanratkaisutaidot ja sietokyky, jotka helpottavat nuorten siirtymistä aikuisuuteen, aktiiviseen kansalaisuuteen ja työelämään ⁽²⁾. Eri oppimisympäristöjen välisen yhteistyön tiivistämisellä voidaan edistää erilaisia oppimistapoja ja -puitteita ⁽³⁾.
- (18) Käsiteltäessä avaintaitojen kehittämistä elinikäisen oppimisen näkökulmasta tukea olisi annettava kaikilla opetus- ja oppimisväylien tasoilla laadukkaana varhaiskasvatuksen kehittämiseksi ⁽⁴⁾, kouluopetuksen parantamiseksi entisestään ja huipputasoisen opetuksen varmistamiseksi ⁽⁵⁾, taitojen parantamisen väylien tarjoamiseksi heikosti koulutetuille aikuisille ⁽⁶⁾, ammatillisen perus- ja täydennyskoulutuksen kehittämiseksi edelleen sekä korkeakoulutuksen nykyaikaistamiseksi ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ YK:n yleiskokouksen 25. syyskuuta 2015 antama kestävästä kehityksestä koskeva päätöslauselma "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development".

⁽²⁾ Neuvoston päätelmät nuorisotyön roolista sellaisten keskeisten elämäntaitojen kehittämisen tukemisessa, jotka helpottavat nuorten onnistunutta siirtymistä aikuisuuteen, aktiiviseen kansalaisuuteen ja työelämään (EUVL C 189, 15.6.2017, s. 30).

⁽³⁾ Neuvoston päätelmät nuorten sosioekonomisiin haasteisiin tehokkaasti vastaavan monialaisen politiikkayhteistyön lisäämisestä (EUVL C 172, 27.5.2015, s. 3).

⁽⁴⁾ Neuvoston päätelmät varhaiskasvatuksen ja alemman perusasteen koulutuksen roolista luovuuden, innovoinnin ja digitaalisten taitojen edistämiseksi (EUVL C 172, 27.5.2015, s. 17).

⁽⁵⁾ Neuvoston päätelmät koulujen kehittämisestä ja huipputasoisen opetuksesta (EUVL C 421, 8.12.2017, s. 2).

⁽⁶⁾ Neuvoston suositus, annettu 19 päivänä joulukuuta 2016, taitojen parantamisesta: uusia mahdollisuuksia aikuisille (EUVL C 484, 24.12.2016, s. 1).

⁽⁷⁾ Neuvoston päätelmät EU:n uudesta korkeakoulutussuunnitelmasta (EUVL C 429, 14.12.2017, s. 3).

- (19) Tässä suosituksessa olisi katettava laaja joukko sekä virallisia, epävirallisia että arkioppimiseen kuuluvia opetus- ja oppimisympäristöjä elinikäisen oppimisen näkökulmasta. Siinä olisi pyrittävä vahvistamaan yhteisymmärrys taidoista, joilla voidaan tukea siirtymistä ja yhteistyötä näiden eri oppimisympäristöjen välillä. Siinä esitetään hyviä toimintatapoja, joilla voidaan puuttua opetushenkilöstön – opettajien, kouluttajien, opettajankouluttajien, oppilaitosten johtajien, kollegoiden koulutuksesta vastaavien työntekijöiden, tutkijoiden, korkeakoulujen luennoitsijoiden, nuorisotyöntekijöiden ja aikuiskouluttajien – sekä työnantajien ja työmarkkinoiden sidosryhmien tarpeisiin. Tämä suositus on osoitettu myös laitoksille ja organisaatioille, mukaan luettuna työmarkkinaosapuolet ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt, jotka ohjaavat ja tukevat ihmisiä näiden pyrkiessä parantamaan taitojaan läpi elämän.
- (20) Tässä suosituksessa otetaan täysin huomioon toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet,

ON ANTANUT TÄMÄN SUOSITUKSEN:

Jäsenvaltioiden olisi

1. tuettava oikeutta korkealaatuiseen ja osallistavaan koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen ja varmistettava, että kaikilla on mahdollisuus kehittää avaintaitoja, hyödyntämällä liitteessä esitettyä ”Elinikäisen oppimisen avaintaitoja koskevaa eurooppalaista viitekehystä” ja
 - 1.1 tuettava ja vahvistettava kaikkien yksilöiden avaintaitojen kehittämistä varhaisesta iästä lähtien koko elämän ajan osana kansallisia elinikäisen oppimisen strategioita;
 - 1.2 autettava kaikkia oppijoita, myös niitä, jotka ovat muita heikommassa asemassa tai joilla on erityistarpeita, hyödyntämään potentiaalinsa.
2. tuettava avaintaitojen kehittämistä kiinnittäen erityishuomiota seuraaviin:
 - 2.1 kohotetaan perustaitojen (luku- ja laskutaito ja perustason digitaalitaidot) tasoa ja tuetaan oppimistaitoja jatkuvasti kehittyvänä perustana oppimiselle ja yhteiskunnan toimintaan osallistumiselle koko elämän ajan;
 - 2.2 kohotetaan yksilöllisten, sosiaalisten ja oppimistaitojen tasoa terveystietoisien, tulevaisuuteen suuntautuvan elämänhallinnan parantamiseksi;
 - 2.3 edistetään luonnontieteiden, teknologian, insinööritieteiden ja matematiikan (STEM-alat) taitojen hankkimista ottaen huomioon niiden yhteydet taiteisiin, luovuuteen ja innovointiin sekä motivoidaan nuoria, etenkin tyttöjä ja nuoria naisia hakeutumaan STEM-aloille;
 - 2.4 kohotetaan ja parannetaan digitaalitaitojen tasoa kaikissa yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen vaiheissa ja kaikissa väestöosissa;
 - 2.5 tuetaan yrittäjyystaitoja, luovuutta ja aloitteellisuutta etenkin nuorten parissa, esimerkiksi edistämällä nuorten oppijoiden mahdollisuuksia osallistua vähintään yhteen käytännön yrittäjyyskokemukseen koulunkäyntinsä aikana;
 - 2.6 kohotetaan kielitaitotasoa sekä virallisten että muiden kielten osalta ja tuetaan oppijoita sellaisten eri kielten opiskelussa, jotka ovat merkityksellisiä heidän työnsä ja elämäntilanteensa kannalta ja jotka voivat edistää rajatylittävää yhteydenpitoa ja liikkuvuutta;
 - 2.7 edistetään kansalaistaitojen kehittämistä tavoitteena parantaa yhteisten arvojen ymmärtämistä, sellaisina kuin ne on ilmaistu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa;
 - 2.8 lisätään kaikkien oppijoiden ja opetushenkilöstön tietoisuutta avaintaitojen hankkimisen tärkeydestä ja niiden suhteesta yhteiskuntaan.

3. helpotettava avaintaitojen hankkimista hyödyntämällä hyviä toimintatapoja, joilla tuetaan avaintaitojen kehittämistä liitteessä esitetyllä tavalla erityisesti
 - 3.1 edistämällä erilaisia oppimistapoja ja -ympäristöjä, mukaan luettuna digitaaliteknologian asianmukainen hyödyntäminen opetus- ja oppimisympäristöissä;
 - 3.2 tarjoamalla tukea opetushenkilöstölle sekä muille oppimisprosesseja tukeville sidosryhmille, myös perheille, oppijoiden avaintaitojen parantamiseksi osana elinikäisen oppimisen tapoja opetus- ja oppimisympäristöissä;
 - 3.3 tukemalla ja kehittämällä edelleen eri yhteyksissä hankittujen avaintaitojen arviointia ja validointia jäsenvaltioiden sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti;
 - 3.4 vahvistamalla yhteistyötä opetus- ja oppimisympäristöjen välillä kaikilla tasoilla ja eri aloilla, jotta oppijoiden taitojen kehittämisen jatkuvuutta ja innovatiivisten oppimistapojen kehittämistä voidaan parantaa;
 - 3.5 vahvistamalla välineitä, resursseja ja ohjausta opetus-, työskentely- ja muissa oppimisympäristöissä, jotta ihmisiä voidaan auttaa hallinnoimaan elinikäisen oppimisen väyliä.
4. otettava huomioon YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, erityisesti tavoite 4.7, opetuksessa ja oppimisessa, muun muassa edistämällä tiedonhankintaa siitä, miten ilmastonmuutoksen monitahoisuutta voidaan rajoittaa käyttämällä luonnonvaroja kestäväällä tavalla;
5. raportoitava eurooppalaisen koulutusyhteistyön strategiaan puitteisiin (ET 2020) ja kaikkiin tuleviin puitteisiin sisältyvien olemassa olevien kehysten ja välineiden avulla avaintaitojen edistämiseen liittyvistä kokemuksista ja edistyksestä kaikilla opetussektoreilla, mukaan luettuna epävirallinen oppiminen ja mahdollisuuksien mukaan arkioppiminen.

PITÄÄ MYÖNTEISENÄ, ETTÄ KOMISSIO JÄSENVALTIOIDEN TOIMIVALLAN ASIANMUKAISESTI HUOMIOON OTTAEN

6. tukee suosituksen täytäntöönpanoa ja eurooppalaisen viitekehyksen käyttöä helpottamalla jäsenvaltioiden välistä vastavuoroista oppimista ja kehittämällä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa viitemateriaalia ja -välineitä, jollaisia ovat esimerkiksi
 - 6.1 soveltuvin osin erityistaitojen viitekehykset, joilla helpotetaan taitojen kehittämistä ja arviointia ⁽¹⁾;
 - 6.2 näyttöön pohjautuva ohjausmateriaali uusista oppimismuodoista ja tukimahdollisuuksista;
 - 6.3 tukivälineet opetushenkilöstölle ja muille sidosryhmille, kuten verkkokurssit, itsearviointivälineet ⁽²⁾, verkostot, kuten eTwinning ja aikuiskoulutuksen eurooppalainen foorumi (EPALE);
 - 6.4 hankittujen avaintaitojen arviointiin ja validoinnin tueksi sovellettavat lähestymistavat ET 2020:een ⁽³⁾ ja kaikkiin tuleviin puitteisiin liittyvät aiemmat toimet huomioon ottaen.
7. tukee aloitteita, joilla kehitetään ja edistetään kestävästä kehityksestä edistävää koulutusta ottaen huomioon YK:n kestävän kehityksen tavoite 4 osallistavan, tasapuolisen ja laadukkaan koulutuksen ja elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien takaamisesta kaikille;
8. raportoi olemassa olevien kehysten ja välineiden avulla kokemuksista ja hyvistä käytännöistä, jotka koskevat oppijoiden avaintaitojen parantamista osana elinikäisen oppimisen tapoja opetus- ja oppimisympäristöissä unionissa.

⁽¹⁾ Käyttäen perustana kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen, digitaalisten taitojen viitekehyksen ja yrittäjyystaitojen viitekehyksen laatimisesta saatuja kokemuksia ja asiantuntemusta.

⁽²⁾ Esimerkiksi digitaalisten taitojen viitekehys.

⁽³⁾ Assessment of Key Competences in initial education and training: Policy Guidance, SWD (2012) 371

Tällä suosituksella korvataan elinikäisen oppimisen avaintaidoista 18 päivänä joulukuuta 2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus.

Tehty Brysselissä 22 päivänä toukokuuta 2018.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

K. VALCHEV

LIITE

ELINIKÄISEN OPPIMISEN AVAINTAIDOT

EUROOPPALAINEN VIITEKEHYS

Tausta ja tavoitteet

Jokaisella on oikeus laadukkaaseen ja inklusiiviseen opetukseen, koulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen sellaisten taitojen ylläpitämiseksi ja hankkimiseksi, jotka mahdollistavat täysipainoisen osallistumisen yhteiskunnan toimintaan ja auttavat työmarkkinoille siirtymisessä.

Jokaisella on oikeus saada oikea-aikaista ja räätälöityä apua omien työllisyysnäkömiensä parantamiseksi ja itsensä työllistämisen helpottamiseksi. Tähän kuuluu oikeus saada tukea työpaikan etsimiseen, kouluttautumiseen ja uudelleen koulutukseen.

Nämä periaatteet määritetään Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarissa.

Nopeasti muuttuvassa ja tiiviisti verkottuneessa maailmassa jokainen tarvitsee laajan joukon taitoja, joita on kehitettävä jatkuvasti läpi elämän. Tässä viitekehyksessä määritellyillä avaintaidoilla on tarkoitus luoda perusta, jolla saavutetaan tasapuolisempi ja demokraattisempi yhteiskunta. Ne vastaavat osallistavan ja kestävä kasvun, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja demokraattisen kulttuurin kehittämisen tarpeeseen.

Viitekehysten tärkeimpiä tavoitteita ovat seuraavat:

- a) yksilöidään ja määritellään avaintaidot, joita tarvitaan työllistyvyyttä, itsensä toteuttamista ja terveyttä, aktiivista ja vastuullista kansalaisuutta ja sosiaalista osallisuutta varten;
- b) annetaan poliittisille päättäjille, koulutuksen tarjoajille, opetushenkilöstölle, ohjaajille, työnantajille, julkisille työvoimapaikantekijöille ja oppijoille itselleen Euroopan tason vertailuväline;
- c) tuetaan Euroopan, kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason toimia, joilla edistetään taitojen kehittämistä elinikäisen oppimisen näkökulmasta.

Avaintaidot

Tässä suosituksessa taidoilla tarkoitetaan tietojen, taitojen ja asenteiden kokonaisuutta, jossa

- d) tieto koostuu tosiseikoista ja numerotiedoista, käsitteistä, ideoista ja teorioista, jotka on jo vahvistettu ja jotka tukevat tietyn alan tai aiheen ymmärtämistä;
- e) taidoilla tarkoitetaan kykyä ja valmiutta suorittaa prosesseja ja hyödyntää olemassa olevaa tietoa tulosten saavuttamiseksi;
- f) asenteet kuvaavat mielenlaatua ja ajattelutapaa, jolla toimitaan tai suhtaudutaan ajatuksiin, henkilöihin tai tilanteisiin.

Avaintaidot ovat taitoja, joita kaikki ihmiset tarvitsevat itsensä toteuttamiseen ja kehittämiseen, työllistymiseen, sosiaaliseen osallisuuteen, kestäväan elämäntyyliin, onnistuneeseen elämään rauhanomaisessa yhteiskunnassa, terveystietoiseen elämäntyyliin ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Niitä kehitetään elinikäisen oppimisen näkökulmasta varhaislapsuudesta läpi aikuiselämän virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen kautta kaikissa ympäristöissä, kuten perheessä, koulussa, työpaikalla, naapurustossa ja muissa yhteisöissä.

Avaintaitoja pidetään keskenään yhtä tärkeinä, ja kukin niistä vaikuttaa osaltaan onnistuneeseen elämään yhteiskunnassa. Taitoja voidaan soveltaa monissa eri yhteyksissä ja monina eri yhdistelminä. Ne ovat limittäisiä ja läheisesti toisiinsa sidoksissa, ja tietyllä alalla olennaiset tekijät tukevat myös toisen alan taitoja. Kriittiseen ajatteluun, ongelmanratkaisuun, ryhmätyöhön, viestintään ja neuvotteluun, analysointiin, luovuuteen ja kulttuurienväliseen toimintaan liittyvät taidot sisältyvät kaikkiin avaintaitoihin.

Tämä viitekehys sisältää kahdeksan avaintaitoa:

- lukutaito;
- monikielitaito;
- matematiikan taidot sekä luonnontieteiden, teknologian ja insinööritieteiden alan taidot;
- digitaalitaidot;

- henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot;
- kansalaistaidot;
- yrittäjyystaidot;
- kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyvät taidot.

1. Lukutaito

Lukutaito merkitsee kykyä tunnistaa, ymmärtää, ilmaista, luoda ja tulkita käsitteitä, tunteita, tosiseikkoja ja mielipiteitä sekä suullisesti että kirjallisesti käyttäen visuaalista, digitaalista ja äänimateriaalia eri aloilla ja yhteyksissä. Se merkitsee kykyä viestiä ja olla yhteydessä toimivasti muiden kanssa asianmukaisella ja luovalla tavalla.

Lukutaidon kehittäminen on perusta muulle oppimiselle ja kielelliselle vuorovaikutukselle. Yhteydestä riippuen lukutaitoa voidaan kehittää äidinkielellä, koulunkäyntikielellä ja/tai maan tai alueen virallisella kielellä.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Tämä taito käsittää luku- ja kirjoitustaidon ja kirjallisen tiedon vankan ymmärtämisen ja edellyttää siksi tietoa sanastosta, käytännön kieliopista ja kielen käyttötavoista. Siihen kuuluu tietoisuus sanallisen vuorovaikutuksen päätyypeistä, tietyistä kaunokirjallisista ja muista teksteistä ja kielen eri tyylien ja rekistereiden pääpiirteistä.

Yksilöllä olisi oltava taito kommunikoida sekä suullisesti että kirjallisesti erilaisissa tilanteissa sekä seurata omaa kielenkäyttöään ja mukauttaa sitä tilanteen edellyttämällä tavalla. Tämä taito sisältää myös valmiudet erottaa ja käyttää erityyppisiä lähteitä, etsiä, kerätä ja käsitellä tietoa, käyttää apuvälineitä sekä muodostaa ja ilmaista omia argumentteja suullisessa sekä kirjallisessa muodossa vakuuttavasti ja tilanteeseen sopivalla tavalla. Se käsittää kriittisen ajattelun sekä kyvyn arvioida ja työstää tietoa.

Myönteiseen asenteeseen suhteessa lukutaitoon sisältyy pyrkimys kriittiseen ja rakentavaan vuoropuheluun, esteettisten arvojen kunnioittaminen sekä kiinnostus kanssakäymiseen muiden ihmisten kanssa. Tämä edellyttää tietoisuutta kielen vaikutuksesta muihin ihmisiin sekä tarvetta ymmärtää ja käyttää kieltä myönteisellä ja sosiaalisesti vastuullisella tavalla.

2. Monikielitaito ⁽¹⁾

Tässä taidossa määritellään kyky käyttää eri kieliä asianmukaisesti ja toimivasti viestinnässä. Sillä on pääosin samat ominaisuudet kuin lukutaidolla: se perustuu kykyyn ymmärtää, ilmaista ja tulkita käsitteitä, ajatuksia, tunteita, tosiseikkoja ja mielipiteitä sekä suullisesti että kirjallisesti (kuullun ymmärtäminen, puhuminen, lukeminen ja kirjoittaminen) erilaisissa sosiaaliseen elämään ja kulttuuriin liittyvissä tilanteissa yksilön omien toiveiden ja tarpeiden mukaan. Kielitaito käsittää historiallisen ulottuvuuden ja monikulttuuriset taidot. Se perustuu kykyyn toimia välittäjänä eri kielten ja medioiden välillä, niin kuin yhteisessä eurooppalaisessa viitekehityksessä todetaan. Siihen voi soveltuvin osin sisältyä myös äidinkielen taidon ylläpitäminen ja kehittäminen sekä maan virallis(t)en kiel(t)en taidon hankkiminen ⁽²⁾.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Tämä avaintaito edellyttää tietoa eri kielten sanastosta ja käytännön kieliopista sekä tietoisuutta sanallisen vuorovaikutuksen päätyypeistä ja kielten rekistereistä. Sosiaalisiin tapoihin, kulttuurinäkökohtiin ja kielten vaihtelevuuteen liittyvä tieto on tärkeää.

Tämän avaintaidon olennaisiin taitoihin kuuluu kyky ymmärtää puhuttua kieltä sekä aloittaa keskustelu, pitää sitä yllä ja päättää se samoin kuin lukea, ymmärtää ja laatia tekstejä eritasoisesti eri kielillä omien tarpeiden mukaan. Yksilöiden pitäisi osata käyttää asianmukaisesti apuvälineitä ja oppia kieliä virallisen, epävirallisen ja arkioppimisen puitteissa läpi elämän.

Myönteiseen asenteeseen kuuluu kulttuurien moninaisuuden arvostaminen sekä kiinnostus ja uteliaisuus eri kieliä ja kulttuurienvälistä kommunikaatiota kohtaan. Siihen sisältyy myös kunkin kielellisen profiilin kunnioittaminen, myös vähemmistöihin kuuluvien ja/tai maahanmuuttajataustaisten äidinkielen kunnioittaminen sekä maan virallis(t)en kiel(t)en arvostaminen yhteisenä vuorovaikutuskehityksenä.

⁽¹⁾ Euroopan neuvosto käyttää käsitettä "plurilingualism", kun tarkoitetaan yksilön useiden kielten taitoa; Euroopan unionin virallisissa asiakirjoissa käytetään ilmaisua "multilingualism" kuvaamaan sekä yksilön taitoja että yhteiskunnallisia tilanteita. Tämä johtuu osittain siitä, että käsitteiden *plurilingual* ja *multilingual* välillä on vaikea tehdä eroa muissa kielissä kuin englannissa ja ranskassa.

⁽²⁾ Myös klassisten kielten, kuten muinaiskreikan ja latinan, taidon hankkiminen kuuluu tähän. Klassiset kielet ovat useiden nykykielten pohjana ja voivat näin ollen helpottaa kielten oppimista yleensä.

3. Matematiikan taidot sekä luonnontieteiden, teknologian ja insinöörیتieteiden alan taidot

- A. Matematiikan taidoilla tarkoitetaan kykyä kehittää ja soveltaa matemaattista ajattelua ja tietoa erilaisten arkipäivän ongelmien ratkaisemiseksi. Vankkaan laskutaitoon perustuen pääpaino on prosessissa ja toiminnassa sekä tiedossa. Matematiikan taitoihin kuuluu – vaihtelevissa määrin – kyky ja halu käyttää matemaattisia ajattelutapoja ja esittämis-
muotoja (kaavoja, malleja, konstruktioita, kuvioita, kaavioita).
- B. Luonnontieteiden alan taitoihin kuuluu kyky ja halu selittää luonnonilmiöitä käyttämällä hyödynnettävää tietoa ja menetelmiä, myös havaintoja ja kokeiluja, kysymysten yksilöintiä ja näyttöön perustuvien päätelmien tekemistä varten. Teknologian ja insinöörیتieteiden alan taidoilla tarkoitetaan niihin liittyvän tiedon ja menetelmien soveltamista vastauksena odotettuihin toiveisiin ja tarpeisiin. Luonnontieteiden, teknologian ja insinöörیتieteiden alan taitoihin kuuluu ihmisen toiminnasta johtuvien muutosten ymmärtäminen ja vastuunotto yksityisenä kansalaisena.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

- A. Tarvittavat matemaattiset tiedot kattavat vankan numeroiden, mittojen ja rakenteiden, peruslaskutoimitusten ja matemaattisten perusesitystapojen tuntemisen, matemaattisten termien ja käsitteiden ymmärtämisen samoin kuin tietoisuuden kysymyksistä, joihin matematiikan avulla voidaan vastata.

Yksilöillä olisi oltava taito soveltaa matemaattisia peruskäsitteitä ja -menetelmiä arkielämässä kotona ja työpaikalla (esim. raha-asioihin liittyvät taidot) sekä seurata ja arvioida väiteketjuja. Yksilöiden pitäisi kyetä matemaattiseen päätelyyn, ymmärtää matemaattinen todistelu ja kommunikoida matematiikan kielellä sekä käyttää asianmukaisia apuvälineitä, mukaan luettuna tilastotiedot ja kaaviot, sekä ymmärtää digitalisaation matemaattiset näkökohdat.

Myönteinen asenne matematiikkaan perustuu totuuden kunnioittamiseen ja haluun etsiä syitä ja arvioida niiden pätevyttä.

- B. Luonnontieteiden, teknologian ja insinöörیتieteiden alan olennaisiin tietoihin kuuluvat luonnonilmiöiden perusperiaatteet, tieteelliset peruskäsitteet, -teoriat, -periaatteet ja -menetelmät sekä tekniikka ja tekniset tuotteet ja prosessit samoin kuin ymmärtämys tieteen, teknologian, insinöörیتieteiden ja ihmisten toiminnan vaikutuksista yleisesti maailmaan. Näiden taitojen avulla yksilöiden pitäisi pystyä ymmärtämään paremmin tieteellisten teorioiden ja sovellusten sekä tekniikan hyödyt, rajoitukset ja riskit yhteiskunnassa yleensä (suhteessa esimerkiksi päätöksentekoon, arvoihin, moraalikysymyksiin ja kulttuuriin).

Taitoihin sisältyy ymmärtämys luonnontieteistä prosessina tutkimiselle tiettyjen menetelmien, havaintojen ja kontrolloitujen kokeiden kautta, kyky käyttää loogista ja rationaalista ajattelua olettamusten todentamiseen sekä valmius hylätä omat vakaumukset, jos ne ovat ristiriidassa uusien kokeisiin perustuvien tulosten kanssa. Taitoihin kuuluu kyky käyttää ja käsitellä teknisiä välineitä ja koneita sekä tieteellistä tietoa tavoitteen saavuttamiseksi tai näyttöön perustuvan päätöksen tai päätelmän tekemiseksi. Yksilöiden pitäisi lisäksi kyetä tunnistamaan tieteellisen kysymyksenasettelun olennaiset piirteet ja osata selostaa päättelyketju ja sen tuloksena tehdyt päätelmät.

Avaintaitoon kuuluu kriittisesti arvioiva ja tiedonhaluinen asenne, huoli eettisistä kysymyksistä ja sekä turvallisuuden että ympäristön kestävyuden tukeminen, erityisesti kun kyse on tieteellisestä ja teknologisesta edistyksestä suhteessa yksilöön, perheeseen, yhteisöön ja globaaleihin kysymyksiin.

4. Digitaalitaidot

Digitaalitaitoihin kuuluu digitaalitekologian osaava, kriittinen ja vastuullinen käyttö ja siihen perehtyminen opiskelussa, työssä ja osana yhteiskunnan toimintaan osallistumista. Siihen sisältyy informaatiolukutaito, viestintä ja yhteistyö, media-lukutaito, digitaalisen sisällön luominen (mukaan luettuna ohjelmointi), turvallisuus (mukaan luettuna digitaalinen hyvinvointi ja kyberturvallisuuteen liittyvät taidot), tekijänoikeuksiin liittyvät kysymykset, ongelmanratkaisu sekä kriittinen ajattelu.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Yksilöiden olisi ymmärrettävä, miten digitaalitekologialla voidaan tukea viestintää, luovuutta ja innovointia, ja olla tietoisia sen mahdollisuuksista, rajoituksista, vaikutuksista ja riskeistä. Heidän olisi ymmärrettävä kehittyvän digitaalitekologian taustalla olevat yleiset periaatteet, mekanismit ja logiikka ja tunnettava eri laitteiden, ohjelmistojen ja verkostojen perustoiminnot ja -käyttötavat. Yksilöiden olisi suhtauduttava kriittisesti digitaalisten välineiden kautta saatujen tietojen pätevyteen, luotettavuuteen ja vaikutuksiin ja oltava tietoisia digitaalitekologian käyttöön liittyvistä oikeudellisista ja eettisistä periaatteista.

Yksilöiden olisi kyettävä käyttämään digitaaliteknologiaa tukemaan aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista osallisuutta, yhteistyötä muiden kanssa ja luovuutta, jolla pyritään henkilökohtaisiin, yhteiskunnallisiin tai kaupallisiin tavoitteisiin. Taitoihin sisältyvät kyky käyttää, suodattaa, arvioida, luoda, ohjelmoida ja jakaa digitaalista sisältöä. Yksilöiden olisi kyettävä hallitsemaan ja suojaamaan tietoja, sisältöä, dataa ja digitaalisia henkilöllisyyksiä sekä tunnistamaan ohjelmistoja, laitteita, tekoälyä tai robotteja ja perehtymään niiden käyttöön.

Digitaaliteknologian ja digitaalisen sisällön käyttöön perehtyminen edellyttää harkintaa ja kriittisyyttä mutta myös uteliaista, avointa ja eteenpäin suuntautuvaa asennetta niiden kehitykseen. Se edellyttää myös näiden välineiden eettistä, turvallista ja vastuullista käyttöä.

5. Henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot

Henkilökohtaisissa, sosiaalisissa ja oppimistaidoissa on kyse kyvystä pohtia omaa toimintaa, kyvystä ajan- ja tiedonhallintaan, kyvystä työskennellä rakentavasti muiden kanssa sekä kyvystä pysyä joustokykyisenä ja hallita omaa oppimista ja uraa. Siihen sisältyy kyky käsitellä epävarmuutta ja monimutkaisuutta, kyky oppia oppimaan, kyky tukea omaa fyysistä ja henkistä hyvinvointia, kyky ylläpitää fyysistä ja henkistä hyvinvointia, kyky elää terveystietoisesti ja tulevaisuuteen suuntautuen sekä kyky empatiaan ja konfliktinhallintaan osallistavassa ja kannustavassa ympäristössä.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Jotta yksilö voi onnistua ihmissuhteissa ja osallistua yhteiskuntaelämään, on olennaisen tärkeää ymmärtää eri yhteisöissä ja ympäristöissä yleisesti hyväksyttävät käyttäytymis- ja kommunikaatiotavat ja -säännöt. Henkilökohtaiset, sosiaaliset ja oppimistaidot edellyttävät myös tietoa terveen mielen ja ruumiin ja terveiden elintapojen osatekijöistä. Siihen kuuluu se, että tuntee itselleen parhaiten soveltuvat oppimisstrategiat, omat taitojen kehittämistarpeensa ja eri tavat kehittää taitoja ja osaa kartoittaa koulutus- ja uramahdollisuuksia ja tarjolla olevaa ohjausta ja neuvontaa.

Taitoihin kuuluu kyky yksilöidä omat valmiutensa, keskittyä, käsitellä monimutkaisuutta, ajatella kriittisesti ja tehdä päätöksiä. Tähän sisältyy kyky oppia ja työskennellä sekä muiden kanssa että itsenäisesti, organisoida omaa oppimistaan, opiskella sinnikkäästi, arvioida ja jakaa omaa oppimistaan, hakea tarvittaessa apua ja hoitaa tehokkaasti omaa uraansa ja sosiaalisia suhteita. Yksilöillä olisi oltava joustokykyä ja heidän pitäisi kyetä käsittelemään epävarmuutta ja stressiä. Heidän pitäisi pystyä kommunikoimaan rakentavasti eri ympäristöissä, tekemään yhteistyötä ryhmässä ja neuvottelemaan. Tähän sisältyy suvaitsevaisuuden osoittaminen, taito ilmaista ja ymmärtää eri näkökantoja sekä kyky saada aikaan luottamusta ja tuntea empatiaa.

Avaintaito perustuu siihen, että yksilö suhtautuu positiivisesti henkilökohtaiseen, sosiaaliseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja oppimiseen läpi elämän. Sen pohjana ovat yhteistyötä, määrätietoisuutta ja rehellisyyttä edistävät asenteet. Tähän sisältyy muiden erilaisuuden ja tarpeiden kunnioittaminen sekä valmius voittaa ennakkoluulot ja tehdä kompromisseja. Yksilöiden olisi kyettävä tunnistamaan ja asettamaan tavoitteita, motivoimaan itseään ja kehittämään sietokykyä ja luottamusta oppimisen jatkamiseksi menestyksekkäästi läpi elämänsä. Ongelmanratkaisuun pyrkivä asenne tukee oppimisprosessia ja yksilön kykyä selviytyä esteistä ja kestää muutoksia. Siihen sisältyy halu käyttää hyödyksi aiemmin opittua ja elämäntapa- ja taito-osaamista uusissa oppimismahdollisuuksissa kohtaan ja halu kehittyä elämän eri osa-alueilla.

6. Kansalaistaidot

Kansalaistaidoilla tarkoitetaan kykyä toimia vastuunsa tuntevana kansalaisena ja osallistua täysimääräisesti yhteiskunnalliseen toimintaan. Se pohjautuu yhteiskunnallisten, taloudellisten, oikeudellisten ja poliittisten käsitteiden ja rakenteiden samoin kuin globaalin kehityksen ja kestävyuden ymmärtämiseen.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Kansalaistaidot perustuvat tietoisuuteen peruskäsitteistä ja ilmiöistä, jotka liittyvät yksilöihin, ryhmiin, työorganisaatioihin sekä yhteiskunta-, talous- ja kulttuurielämään. Tähän sisältyy eurooppalaisten yhteisten arvojen ymmärtäminen, sellaisina kuin ne on ilmaistu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa. Siihen kuuluu tieto ajankohtaisista tapahtumista samoin kuin kriittinen käsitys kansallisen, Euroopan ja maailmanhistorian keskeisistä tapahtumista. Lisäksi siihen kuuluu tietoisuus yhteiskunnallisten ja poliittisten liikkeiden tavoitteista, arvoista ja toimintalinjoista samoin kuin kestävästä järjestelmästä, etenkin ilmaston- ja väestönmuutoksesta globaalilla tasolla ja niiden taustalla olevista syistä. Keskeistä on myös tieto Euroopan yhdentymisestä sekä tietoisuus Euroopan ja maailman monimuotoisuudesta ja kulttuuri-identiteeteistä. Tähän sisältyy eurooppalaisten yhteiskuntien monikulttuuristen ja sosioekonomisten näkökohtien sekä kansallisten kulttuuri-identiteettien eurooppalaiseen identiteettiin antaman panoksen ymmärtäminen.

Kansalaistaitoihin liittyy kyky osallistua tehokkaasti muiden kanssa yhteistä tai julkista etua edistävään toimintaan, mukaan luettuna yhteiskunnan kestävä kehitys. Tähän sisältyvät kriittistä ajattelua koskevat taidot ja integroidut ongelmanratkaisutaidot sekä argumentointitaidot ja rakentava osallistuminen yhteisön toimintaan samoin kuin päätöksentekoon kaikilla tasoilla paikalliselta ja kansalliselta tasolta Euroopan ja kansainväliselle tasolle. Tähän sisältyy myös kyky käyttää sekä perinteisiä että uusia median muotoja, suhtautua niihin kriittisesti ja toimia niiden kanssa vuorovaikutuksessa sekä ymmärtää median rooli ja tehtävät demokraattisissa yhteiskunnissa.

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen demokratian perustana toimii vastuullisen ja rakentavan asenteen pohjana. Rakentavaan osallistumiseen kuuluu halu osallistua kaikilla tasoilla demokraattiseen päätöksentekoon ja kansalaistoimintaan. Siihen sisältyy sosiaalisen ja kulttuurillisen monimuotoisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tukeminen, kestävä elämäntyyli, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistäminen sekä valmius kunnioittaa muiden yksityisyyttä ja ottaa vastuu ympäristöstä. Tarvitaan kiinnostusta poliittista ja sosioekonomista kehitystä, humanistisia tieteitä ja kulttuurienvälistä viestintää kohtaan, jotta yksilö olisi valmis voittamaan ennakkoluulot ja tekemään tarvittaessa kompromisseja sekä varmistamaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden.

7. Yrittäjyystaidot

Yrittäjyystaidoilla tarkoitetaan kykyä tarttua mahdollisuuksiin ja ideoihin ja muuntaa ne arvoiksi muita varten. Ne perustuvat luovuuteen, kriittiseen ajatteluun, ongelmanratkaisuun, aloitteellisuuteen, sitkeyteen ja yhteistyökykyyn, jotta voidaan suunnitella ja hallinnoida hankkeita, joilla on kulttuurista, sosiaalista tai taloudellista arvoa.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Yrittäjyystaidot edellyttävät tietoa siitä, että on erilaisia tilaisuuksia ja mahdollisuuksia muuttaa ideat toimiksi henkilökohtaisessa, sosiaalisessa ja ammatillisessa toiminnassa, ja sen ymmärtämistä, miten nämä tilaisuudet ja mahdollisuudet syntyvät. Yksilöiden olisi tunnettava ja ymmärrettävä hankkeiden suunnittelu- ja hallintatapoja, joihin sisältyvät sekä prosessit että resurssit. Heidän olisi ymmärrettävä taloutta sekä sosiaalisia ja taloudellisia mahdollisuuksia ja haasteita, joita työnantajalla, organisaatiolla tai yhteisöllä on. Heidän olisi oltava myös tietoisia eettisistä periaatteista ja kestävä kehityksen haasteista sekä ymmärrettävä omat vahvuutensa ja heikkoutensa.

Yrittäjyystaidot perustuvat luovuuteen, johon sisältyy mielikuvitus, strateginen ajattelu ja ongelmanratkaisu sekä kehityksessä olevien luovien prosessien ja innovoinnin kriittinen ja rakentava pohdinta. Näihin sisältyy kyky työskennellä sekä itsenäisesti että ryhmässä, saada käyttöön resursseja (ihmisiä ja tavaroita) ja pitää yllä toimintaa. Tähän sisältyy kyky tehdä kustannuksiin ja arvoon liittyviä rahoituksellisia päätöksiä. Olennaista on kyky kommunikoida ja neuvotella tehokkaasti muiden kanssa ja sietää epävarmuutta ja riskejä osana tietoihin perustuvaa päätöksentekoa.

Yrittäjäasenteelle on ominaista aloitteellisuus ja tehokkuus, aktiivisuus, eteenpäin suuntautuminen, rohkeus ja sitkeys tavoitteiden saavuttamisessa. Siihen kuuluu halu motivoida muita ja arvostaa heidän ajatuksiaan, empatia sekä ihmisistä ja maailmasta huolehtiminen ja vastuun hyväksyminen toimien eettisesti kautta koko prosessin.

8. Kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyvät taidot

Kulttuuritietoisuuteen ja kulttuurin ilmaisumuotoihin liittyviin taitoihin sisältyy sen ymmärtäminen ja kunnioittaminen, miten ajatuksia ja merkityksiä ilmaistaan ja kommunikoidaan luovasti eri kulttuureissa ja erilaisten taidemuotojen ja muiden kulttuurimuotojen välityksellä. Niihin kuuluu sitoutuminen omien ajatusten ja omaa paikkaa tai roolia yhteiskunnassa koskevan käsityksen ymmärtämiseen, kehittämiseen ja ilmaisemiseen erilaisilla tavoilla ja eri yhteyksissä.

Tähän avaintaitoon liittyvät olennaiset tiedot, taidot ja asenteet

Tämä avaintaito edellyttää tietoa paikallisista, kansallisista, alueellisista, eurooppalaisista ja globaaleista kulttuureista ja ilmaisumuodoista, mukaan luettuna niiden kielet, perintö ja perinteet, sekä kulttuurituotteista ja sen ymmärtämistä, miten nämä ilmaisumuodot voivat vaikuttaa toisiinsa ja yksilön ajatuksiin. Siihen kuuluu ymmärrys erilaisista tavoista kommunikoida ideoita tekijän, osallistujan ja yleisön välillä kirjallisten, painettujen ja digitaalisten tekstien, teatterin, elokuvan, tanssin, pelien, taiteen ja suunnittelun, musiikin, rituaalien ja arkkitehtuurin sekä hybridimuotojen välityksellä. Se edellyttää yksilön oman kehityksessä olevan identiteetin ja kulttuuriperinnön ymmärtämistä kulttuurisesti monimuotoisessa maailmassa ja sen ymmärtämistä, miten taiteen ja muiden kulttuurimuotojen kautta voidaan sekä tutkia että muokata maailmaa.

Taitoihin sisältyy kyky ilmaista ja tulkita figuratiivisia ja abstrakteja ajatuksia, kokemuksia ja tunteita empaattisesti ja kyky tähän eri taiteissa ja muissa kulttuurin muodoissa. Taitoihin sisältyy myös kyky tunnistaa ja toteuttaa henkilökohtaiseen, sosiaaliseen tai kaupalliseen arvoon liittyviä mahdollisuuksia taiteiden ja muiden kulttuurin muotojen kautta ja kyky sitoutua luoviin prosesseihin sekä yksilönä että yhteisesti.

On tärkeää suhtautua avoimesti kulttuuristen ilmaismuotojen moninaisuuteen ja kunnioittaa sitä sekä omaksua eettinen ja vastuullinen lähestymistapa henkisen ja kulttuurisen omaisuuden omistukseen. Positiiviseen asenteeseen sisältyy myös uteliaisuus maailmaa kohtaan, halu kuvitella uusia mahdollisuuksia ja halu osallistua kulttuurikokemuksiin.

Avaintaitojen kehittämisen tukeminen

Avaintaidot ovat dynaaminen yhdistelmä tietoja, taitoja ja asenteita, joita oppija tarvitsee kehittyäkseen läpi elämän varhaislapsuudesta lähtien. Korkealaatuinen ja osallistava koulutus ja elinikäinen oppiminen tarjoavat kaikille mahdollisuuksia kehittää avaintaitoja, minkä vuoksi osaamispohjaisia toimintatapoja voidaan käyttää kaikissa opetus- ja oppimisympäristöissä läpi elämän.

Osaamispohjaisen opetuksen ja oppimisen tueksi elinikäisen oppimisen yhteydessä on yksilöity kolme haastetta: erilaisen oppimistapojen ja -puitteiden käyttö, opettajien ja muun opetushenkilöstön tukeminen ja taitojen kehittymisen arviointi ja validointi. Näiden haasteiden ratkaisemiseksi on määritetty joitakin esimerkkejä hyvistä toimintatavoista.

a) Erilaiset oppimistavat ja -ympäristöt

- a) Oppimista voivat rikastuttaa oppiaineiden välinen oppiminen, eri koulutustasojen ja opetus- ja oppimistoimijoiden, myös työmarkkinatoimijoiden, väliset kumppanuudet samoin kuin kokonaisvaltaisen koulun kaltaiset käsitteet, joissa korostetaan yhteistyöhön perustuvaa opetusta ja oppimista ja oppijoiden aktiivista osallistumista ja päätöksentekoa. Oppiaineiden välinen oppiminen mahdollistaa myös opetussuunnitelmaan kuuluvien eri aineiden yhteyksien lujittamisen, ja se luo vahvan yhteyden opetetun sisällön ja yhteiskunnallisen muutoksen ja merkityksen välille. Tehokkaan taitojen kehittämisen kannalta keskeistä voi olla alojen välinen yhteistyö oppilaitosten ja yritys-, taide-, urheilu- ja nuorisoyhteisöistä ja korkeakouluista ja tutkimuslaitoksista tulevien ulkoisten toimijoiden välillä.
- b) Perustaitojen hankkimista ja taitojen laajempaa kehittämistä voidaan tukea täydentämällä akateemista oppimista järjestelmällisesti sosiaalisella ja emotionaalisella oppimisella, taiteilla, terveyttä edistävillä fyysisillä toiminnoilla, joilla tuetaan terveystietoisia, tulevaisuuteen suuntautuvia ja fyysisesti aktiivisia elämäntyyliä. Henkilökohtaisten, sosiaalisten ja oppimistaitojen vahvistaminen varhaisesta iästä lähtien voi tarjota pohjan perustaitojen kehittämiseksi.
- c) Oppimismenetelmillä, kuten tutkivalla, hankepohjaisella, taide- ja pelipohjaisella ja yhdistelmäoppimisella voidaan lisätä motivaatiota ja sitoutumista oppimiseen. Myös kokeilevalla oppimisella, työssäoppimisella ja tieteellisillä menetelmillä STEM-aloilla (luonnontieteet, teknologia, insinööritieteet ja matematiikka) voidaan tukea kehitystä eri taidoissa.
- d) Oppijoita, opetushenkilöstöä ja koulutuksen järjestäjiä voitaisiin kannustaa käyttämään digitaaliteknologiaa oppimisen parantamiseksi ja digitaalitaitojen kehittymisen tukemiseksi, esimerkiksi osallistumalla ”EU:n koodausviikon” kaltaisiin unionin aloitteisiin. Itsearviointivälineiden (esim. SELFIE) käytöllä voitaisiin parantaa opetuksen järjestäjien digitaalivalmiuksia.
- e) Erityiset mahdollisuudet yrittäjyyskokemuksia varten, harjoittelu yrityksissä tai oppilaitoksiin tehdyt yrittäjävierailut sekä käytännön kokemukset yrittäjyydestä, kuten luovuushaasteet, start-upit, opiskelijavetoiset yhteisöaloitteet, liiketoimintasimulaatiot tai hankepohjaiset yrittäjyysopinnot voisivat olla erityisen hyödyllisiä nuorille, mutta myös aikuisille ja opettajille. Nuorille voitaisiin antaa mahdollisuus vähintään yhteen yrittäjyyskokemukseen koulunkäynnin aikana. Koulujen, yhteisöjen ja yritysten kumppanuudet ja foorumit paikallistasolla, etenkin maaseutualueilla, voivat olla keskeisessä asemassa yrittäjyyskoulutuksen levittämisessä. Opettajille ja rehtoreille annettava asianmukainen koulutus ja tuki voi olla ratkaisevaa kestävästi edistyksen ja johtoaseman luomiseksi.
- f) Monikielitaitoa voidaan kehittää ulkomaisten koulutusympäristöjen kanssa tehtävällä tiiviillä yhteistyöllä, opetushenkilöstön ja oppijoiden liikkuvuudella ja verkkoportaalien (esim. eTwinning, EPAL) käytöllä.

- g) Kaikille oppijoille, myös heikossa asemassa oleville tai erityistarpeita omaaville, voitaisiin antaa asianmukaista tukea osallistavassa ympäristössä heidän oppimispotentiaalinsa hyödyntämiseksi. Tällaiseen tukeen voisi sisältyä kielellistä, akateemista tai sosiaalista ja henkistä tukea, vertaisvalmennusta, opetussuunnitelman ulkopuolista toimintaa, uraohjausta tai materiaalista tukea.
- h) Yhteistyö opetus- ja oppimisympäristöjen välillä kaikilla tasoilla voi olla ratkaisevaa, jotta voidaan parantaa oppijoiden taitojen kehittämisen jatkuvuutta läpi elämän ja innovatiivisten oppimistapojen kehittämistä.
- i) Yhteistyö paikallisyhteisöjen koulutus- ja muiden kumppaneiden ja työnantajien välillä yhdistettynä viralliseen, epäviralliseen ja arkioppimiseen voi tukea taitojen kehittämistä ja voi helpottaa siirtymistä koulutuksesta työelämään sekä työstä koulutukseen.
- b) *Opetushenkilöstön tukeminen*
- a) Osaamis pohjaisten opetus- ja oppimistapojen sisällyttäminen peruskoulutukseen ja jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen voi auttaa opetushenkilöstöä muuttamaan opetusta ja oppimista omassa ympäristössään ja toteuttamaan toimintatapaa pätevästi.
- b) Opetushenkilöstöä voitaisiin tukea osaamis pohjaisten opetustapojen kehittämisessä omissa ympäristöissään henkilöstövaihdolla ja vertaisoppimisella sekä vertaisneuvonnalla, jotka mahdollistavat joustavuuden ja itsenäisyyden opetuksen järjestämisessä verkostojen, yhteistyön ja hyviä käytäntöjä jakavien yhteisöjen kautta.
- c) Opetushenkilöstöä voitaisiin auttaa innovatiivisten käytäntöjen luomisessa, tutkimukseen osallistumisessa ja uuden teknologian, myös digitaaliteknologian, asianmukaisessa hyödyntämisessä osaamis pohjaisten opetus- ja oppimistapojen edistämiseksi.
- d) Opetushenkilöstölle voitaisiin antaa ohjausta, tarjota asiantuntijatietoa ja asianmukaisia välineitä ja materiaaleja, jotka voivat parantaa opetus- ja oppimismenetelmien ja -käytäntöjen laatua.
- c) *Taitojen kehittämisen arviointi ja validointi*
- a) Avaintaitojen kuvaukset voitaisiin siirtää oppimistulosten puitteiksi, joita voitaisiin täydentää diagnostiseen, formatiiviseen ja summatiiviseen arviointiin ja validointiin asianmukaisilla tasoilla soveltuvilla välineillä⁽¹⁾.
- b) Etenkin digitaaliteknologialla voitaisiin edistää oppijan edistymisen, mukaan luettuna yrittäjyystaitojen oppimisen, eri ulottuvuuksien kuvaamista.
- c) Epävirallisen ja arkioppimisen ympäristöissä hankittujen avaintaitojen arviointiin voitaisiin kehittää erilaisia lähestymistapoja, mukaan luettuna työnantajien, ohjaajien ja työmarkkinaosapuolten asiaan liittyvät toimet. Näiden pitäisi olla kaikkien saatavilla, etenkin heikosti koulutettujen yksilöiden, jotta voitaisiin tukea heidän etenemistään jatko-opintoihin.
- d) Epävirallisen ja arkioppimisen kautta saavutettujen oppimistulosten validointia voitaisiin laajentaa ja siitä voitaisiin tehdä vakiintuneempaa epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista annetun neuvoston suosituksen mukaisesti, mukaan luettuna erilaiset validointimenetelmät. Myös Europassin ja Youthpassin kaltaisten välineiden käyttö dokumentoinnin ja itsearviointin välineinä voi tukea validointiprosessia.

⁽¹⁾ Esimerkiksi kieliä koskeva yhteinen eurooppalainen viitekehys, digitaalisten taitojen viitekehys ja yrittäjyystaitojen viitekehys samoin kuin PISAn taitokuvaukset tarjoavat materiaalia taitojen arviointia varten.